

RAPPORT
2021

Har idrett en kriminalitetsforebyggende effekt?

Kristina Bennich Grønkjær
Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett

Introduksjon

I mange sammenhenger foreslås idrett som en viktig forebyggende arena. Hva vet vi om idrettens mulige kriminalitetsforebyggende effekt? Dette notatet gir en oversikt over kunnskap, forskning og erfaringer fra prosjekter som har undersøkt og kartlagt hvordan idrett kan ha direkte og indirekte kriminalitetsforebyggende effekt. Notatet er konsentrert om nordiske prosjekter og rapporter. Avslutningsvis brukes to internasjonale litteraturreview for å se nordiske erfaringer i sammenheng med internasjonal forskning.

Kriminalitetsforebygging inndeles i tre nivåer: Primærforbygging omfatter generelt forebyggende strategier rettet mot befolkningen med mål om å hindre problemer eller en negativ utvikling. Idrettsprogrammer av denne typen forsøker å forbedre lokalsamfunnet og redusere ulemper. Sekundærforbygging er strategier rettet mot en bestemt gruppe som har høy risiko for en negativ utvikling eller har fokus på tidlig identifikasjon og intervensjon i levevilkårene til for eksempel utsatte unge. Tertiærforebygging omfatter strategier rettet mot grupper med identifiserte problemer, det vil si de som allerede begår kriminelle handlinger (Runhovde & Skjevrak, 2018, s. 12). De fleste prosjekter har kriminalitetsforebygging som et indirekte mål og befinner seg på det primære eller sekundære nivå. Først og fremst ønsker prosjektene å bidra til sosialisering inn i betydningsfulle fellesskap: "Forskningslitteraturen er tydelig på at forebygging handler ikke bare om å forhindre uønskede hendelser fra å skje, men like mye om å sørge for god velferd, mestring og anerkjennelse" (Runhovde & Skjevrak, 2018, s. 330).

Forebygging av kriminalitet blant norske ungdommer

Kriminalitetsforebygging blir ofte sett på som et oppdrag for skole, helsevesen og foreldre. I tillegg blir frivillige organisasjoner som arrangerer fritidsaktiviteter sett som samarbeidspartnere i det preventive arbeidet.

PolitiHøgskolen utga i 2018 "Kriminalitetsforebygging på norsk - en kunnskapsoversikt" som er en oversikt over gjennomførte norske tiltak og prosjekter som kunne tenkes å ha en kriminalitetsforebyggende virkning i perioden 2000-2018. Formålet var å synliggjøre mangfoldet og utfordringene i arbeidet innenfor forebygging, samt indirekte og direkte effekter av det kriminalitetsforebyggende arbeidet. Kriminalitetsforebygging bestemmes i denne rapporten som systematiske tiltak i dette arbeidet.

"Det handler om å analysere hvor og hvordan problematisk atferd og kriminalitet oppstår, for deretter å sette inn konkrete tiltak rettet mot årsakene til problemene. Innsatsen må være

mangfoldig og rettes mot sosiale miljøer, enkelt personer og fysiske omgivelser” (Runhovde & Skjevraak, s. 7-8, 2018).

Prosjektet nevner fritidsaktiviteter, men ikke spesifikt idrettsklubber som eksempel på et sosialt miljø. Hovedpoenget med å delta i en organisert aktivitet er inkluderingen i et sosialt fellesskap. Det være seg i kodeklubb på biblioteket eller fotballaget i den lokale idrettsklubben.

Kunnskapsoversikten viser at rusmisbruk og kriminalitet oftere forekommer blant ungdom som ikke deltar i organiserte aktiviteter enn blant de som deltar i organiserte aktiviteter (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 32). Det fremheves hvor viktig det er å gi unge mulighet til å treffe alternative og sunne valg. Idrett nevnes ikke direkte som en arena, hvor barn og unge kan tilegne seg adekvate sosiale ferdigheter eller at idrett direkte eller indirekte kan ha kriminalitetsforebyggende effekt. Siden idrett er en organisert fritidsaktivitet, kan innsikter fra kunnskapsoversikten også være relevante for idretten

Oversikten viser til regjeringens langsiktige tiltak, som er delt inn i tre områder:

- Tidlig intervensjon.
- Styrket kunnskapsforankring.
- Styrket samarbeid (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 7).

Overordnet konkluderer forfatterne at det i forebyggende arbeid er dilemmaer og paradokser forbundet med forebyggende arbeid. (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 315). Utfordringer, muligheter, mangler og kunnskapshull oppsummeres avslutningsvis i oversikten. Som på mange andre områder i samfunnet er et av kriteriene for graden av suksess hvor stor effekt forebyggende tiltak har. Det understrekes hvor komplisert det er å arbeide med mennesker og hvor vanskelig det er å måle effekten av tiltak rettet mot noe som man ønsker å utsette eller i beste fall at skal utebli. I stedet har studier av kriminalitetsforebygging konsentrert seg om kontekst og hva som virker i hvilken sammenheng (Runhovde & Skjevraak, 2018, s. 318).

Runhovde og Skjevraak oppsummerer ulike utfordringer i kriminalitetsforebyggende arbeid: De beskriver hvordan det kan være vanskelig å måle effekten av kriminalitetsforebyggende prosjekter, at begrensede muligheter til for eksempel å følge opp en risikogruppe over tid kan gjøre det vanskelig å vite hva som skjer over lengere tid. De stiller spørsmål ved om tidlig intervensjon alltid er en fordel eller om det kan skape problemer som ikke nødvendigvis er der og at nettopp slike faktorer gjør forebygging veldig kompleks. Videre påpeker de at mange prosjekter ofte er drevet av lokale ildsjeler eller enkeltpersoner og derfor er sårbare. Politiet er en etat, som er målstyrt, hvilket gjør at ambisjonsnivået kan bli en barriere i form press på krav om måltall. «Kvalitet er viktigere enn

kvantitet dersom målet er å arbeide proaktivt, og ikke bare å oppnå høye tall» (Runhovde & Skjevrek, 2018, s. 323).

Kunnskapsoversikten etterspør mer forskning på området og peker spesifikt på “manglende politisk vilje til langsiktige satsninger som en hindring i det forebyggende arbeidet” (Runhovde & Skjevrek, 2018, s. 328-29). Videre fremhever oversikten et ønske om en bedre kunnskapsforankring som kobler sammen praksis, erfaringer, vitenskap og det forskningsbaserte. Ord og begreper vi anvender til å beskrive utfordringer eller problemer er også et av punktene i oversikten. “Ordene vi velger å benytte for å beskrive et fenomen har betydning for hvordan vi forstår fenomenet, og i neste omgang for hvordan vi velger å håndtere og reagere mot det” (Runhovde & Skjevrek, 2018, s. 330). Det er stor forskjell om man sier målgruppe eller risikogruppe, om man beskriver et barn som har problemer eller som er i problemer. Og om det er et problem eller en utfordring. Hvilke ord vi velger, hvordan vi bruker dem og om hvem, har en avgjørende betydning for hvordan vi reagerer og handler.

Kriminalitetsforebygging gjennom idrett i en nordisk kontekst

Sverige, Danmark og Island har i ulike prosjekter arbeidet med idrettsklubber og organiserte idrettsaktiviteter som del av en kriminalitetsforebyggende innsats. Felles for prosjektene er at de fremhever tidlig innsats, viktigheten av et tverrfaglig samarbeid, utvikling av de unges mestringsfølelse og inkludering i et sosialt felleskap med andre unge og kompetente voksne. Et fellestrekk med prosjektene er forståelsen av at barn og unge er et produkt av de sosiale omgivelsene sine. Nedenfor presenteres tre nordiske prosjekter, som alle har en forebyggende tilgang og anvender organisert idrett som arena for å styrke en positiv selvfølelse, pro-sosiale kompetanser samt å hjelpe barn og unge til å treffe sunne valg i livene deres.

Danmark – get2sport

I Danmark ble prosjektet get2sport iverksatt i 2005 av Danmarks Idrætsforbund (DIF). Prosjektet er pågående fortsatt og i 2019 støttet get2sport 55 foreninger i 43 utsatte boligområder (<https://www.dif.dk/da/get2sport/om>). Get2sport er en ordning for tilføring av ressurser, som DIF idrettsforeninger kan benytte seg av. Denne ordningen skal forbedre det idrettsforeningene allerede gjør godt ved å tilføre mer ressurser. Det kan være en innleid arbeidskraft, som kan avlaste de frivillige og ta hånd om noen av de sosialpedagogiske og administrative oppgavene eller hjelpe til med praktiske oppgaver som å skaffe transport til kamper. Dette tiltaket har vært medvirkende til at det er lettere å trekke til seg og holde på frivillig arbeidskraft. Samtidig arrangeres det kurs for å utvikle kompetansen til trenere og dommere. ”DIF get2sport er således ikke et prosjekt, da det er forankret i eksisterende foreninger og en konkret kommunal aktivitet.”

(<https://www.dif.dk/da/get2sport/hvordan>). DIF get2sport arrangerer stevner og camps i ulike idretter. Deltagerne betaler kun en symbolsk sum, som skal lære familiene om at foreningslivet er et forpliktende fellesskap, som alle betaler for å være en del av (Kristina Lind Thrane, prosjektleder på DIF get2sport). Et eksempel på dette er get2fotballskoler som hvert år arrangeres i samarbeid med DBU. I 2020 deltok 1300 barn fra hele landet.

DIF består av 62 særforbund og jobber strategisk mot deres sosiale ansvar for å utvikle idrettstilbud i de utsatte boligområdene.

Idrettsforeninger som er undelagt DIF kan hvert år søke økonomisk støtte til lavinntektsfamilier, som blant annet kan dekke betaling av kontingent. Denne formen for støtte er et tillegg til get2sport sin innsats innenfor idretten og utenfor DIF.

Get2sport er aktiv i boligområder, som finnes på den danske regjeringens sin «ghettoliste». Thrane forklarer om prosedyren for kontakt mellom get2sport og idretten:

Proceduren for den indledende kontakt til nye kommuner/boligområder afhænger af den konkrete kommune. Nogle kommuner er allerede tilknyttet DIF som Visionskommune i forbindelse med Bevæg Dig for Livet-indsatsen, og her kan DIF get2sport være en del af den indsats, som er planlagt i kommunens Visionsaftale. I andre tilfælde retter DIF henvendelse direkte til borgmesteren eller den relevante forvaltning med henblik på en nærmere dialog om get2sport, og de muligheder det kan give kommunen. Andre steder igen, kan det være de regionale konsulenter, der skaber kontakten til nye boligsociale helhedsplaner, foreninger eller kommuner med henblik på en nærmere dialog om indsatsen.

I delrapporten "Kriminalitet og etniske minoriteter del III - et bud på forebyggelsesmessige innsatser" er get2sport valgt ut som et av tre tiltak som kan ha en forebyggende effekt.

Vi anser indsatsen som potentielt kriminalpræventiv grundet det stærke, positive fællesskab, børnene og de unge bliver en del af gennem idrætten. De unge får ligeledes mulighed for succesoplevelser samt for at føle sig ligeværdige med alle andre, da idrætten er blind for etniske og sociale forskelle. Dette kan bibringe identitetsudvikling og mindske risikoen for, at de unge søger mod alternative fællesskaber med subkulturelle identitetstilbud. Endelig har sporten en disciplinerende, positivt udviklende karakter, der muliggør udvikling af kompetencer, som de unge kan trække på i andre sociale såvel som professionelle sammenhænge. (Nielsen, Qvotrup & Vitus, 2019, Resume).

Tverrfaglig samarbeid mellom frivillige idrettsklubber, kommuner og sivilsamfunn i utsatte boligområder ble etablert med ønske om på å skape muligheter for barn og unge å dyrke idrett på like vilkår med barn og unge i resten av Danmark. De utsatte boligområdene er utfordrende for det

frivillige idretts- og foreningslivet på flere områder; fraflytting, lav sosioøkonomiske status, manglende kjennskap til det frivillige foreningslivet samt demografien i de utsatte boligområder (Nielsen, Qvotrup & Vitus, s. 61, 2019).

Hovedkonklusjonene i delrapporten er at tiltakene har vært fokusert rundt følgende:

- Tidlig innsats som kan gi grunnlag for å skape gode vaner fra tidlig alder.
- Anvende et helhetsorientert syn og støtte i alle arenaer (sosialt, faglig og administrativt).
- Forankring lokalt og med søkelys på bærekraft.
- Etablering av tverrfaglig samarbeid.
- Interkulturelt fokus.
- Familiebasert arbeid.
- Relasjonsorientert.
- Langsiktig tiltak med langsiktig virkning.

Get2sport gjør opp med tanken om at “onesize fits all”. De utsatte boligområdene har behov for at ekstra hjelp og økonomisk støtte blir tilført de eksisterende idrettsforeninger, for å skape et aktivt idrettsmiljø for barn og ungdom. Det er derfor stor variasjon i de ulike tiltakene rundt omkring i landet. De overordnede rammene består likevel alltid av de samme sentrale grunnelementer:

- En samarbeidsaktør (for eksempel en kommune, et boligområde eller et særforbund)
- En idrettsklubb
- En gruppe frivillige
- Medlemmer (Nielsen, Qvotrup & Vitus, s. 64, 2019)

Delrapporten gir innblikk i og inspirasjon til å arbeide kriminalitetsforebyggende i praksis med etniske minoritetsungdommer.

Get2sport dekker både det primære og sekundære forebyggingsnivå, ettersom innsatsen er rettet mot barn og ungdom i bestemte utsatte boligområder og idrettsklubber.

Island – en islandsk helhetlig modell

Det overordnede formål for å utvikle den islandske modell var å avverge, eller forsinke unges rusmisbruk og samtidig mobilisere samfunnet i kampen mot rusmisbruk. “Den islandske modellen” bygger på en forståelse av at barn og unge er produkter av sine sosiale omgivelser. Alle unge er i stand til å begå avvikende handlinger, men det er miljøet og det sosiale nettverket rundt dem som er avgjørende for om det blir til et mønster. De mest betydningsfulle årsaker til avvikende atferd er i modellen bestemt som:

- a) mangel på sanksjoner fra det sosiale miljøet rundt et barn (for eksempel fra foreldre og andre voksne),
- b) lav grad av individuell- og/eller samfunnsinvestering i tradisjonell og positive verdier (for eksempel høye utdanningsforventninger),
- c) mangel på muligheter for deltakelse i positiv og prososial utvikling (for eksempel organiserte fritidsaktiviteter som idrett, musikk, drama og mye annet).

Modellen bygger klassiske sosiologiske og kriminologiske teorier om avvik (Kristjansson, Mann, Sigfusson, Thorisdottir, Allegrante & Thorisdottir, s. 63, 2019).

Problemer forbundet med kriminalitet akkumuleres ofte over lang tid og det argumenteres derfor for at tiltakene bør være tilsvarende langsiktige. Målet er å avverge eller i alle fall forsinke unges bruk av alkohol, røyk og rusbruk. Etter implementering av den islandske modellen er tallene på ungdommers forbruk av alkohol, andre rusmidler og røyk kraftig redusert fra 1998 til 2018. Av 35 europeiske land som deltok i ESPAD undersøkelse i 2016 hadde Island den laveste eller nest laveste prosentdel alkohol- og annen rusmiddelbruk blant ungdommer. Implementeringen av den islandske modell forstås av forskerne som medvirkende til at prosentandelen ungdommer som hadde brukt alkohol hadde gått fra 42% i 1998 til 6% i 2018. Tilsvarende er andelen dagligrøykere ing redusert fra 23% til 2% og annen rusmiddelmisbruk fra 17% til 7% i samme periode. I tillegg var Island vitne til “large reductions in risk factors and strengthening of protective factors” (Kristjansson et al., s. 64, 2019). Den islandske modellen er ikke bare en idrettslig modell, men en helhetlig modell som inkludere hele samfunnet rundt barn og ungdom.

Den islandske modellen ble utviklet i samarbeid mellom policy makers, administrative ledere, tjenestemenn og forskere. Disse fikk i oppdrag å undersøke og endre en negativ utvikling i unges rusmisbruk ved hjelp av en bottom-up-tilnærming. Det ble satt fokus på forebyggende faktorer for å minske risikofaktorene i lokalsamfunnet innen familie, jevnaldrende, skolen og fritid (Kristjansson et al., s. 63-64, 2019). Årlige undersøkelser ble anvendt for å følge med på utviklingen, og personale ble

ansatt til å ivareta oppdrag rundt primære forebyggende aktiviteter. Det ble tilført mer statsstøtte for å styrke og forbedre foreldresamarbeidet på skolenivå og til fritidsaktiviteter for barn og ungdommer (Kristjansson et al., s. 64, 2019).

Modellen bygger på fem grunnsteiner:

1. Styrke det sosiale miljøet.
2. Bruke lokalsamfunnet i sin helhet.
3. Styrke lokal viten og engasjere de lokale.
4. Involvere forskere, politikere, praktikere og borgere til en forenet styrke.
5. Løsningen må matche problemet (Kristjansson et al., s. 65, 2019).

Grunnsteinene skal tenkes som dynamiske i forhold til hverandre og selv om et enkelt steg kan ha større betydning eller virke viktigere enn de andre i noen sammenhenger, kan ingen av stegene utelates. "Although different steps in the process may emphasize a given guiding principle more or less heavily, every step of the model should include each of these principles" (Kristjansson et al., s. 64, 2019). Det er et helhetsorientert fokus, der hele lokalsamfunnet samarbeider om å løfte en felles oppgave.

Modellen er forankret i samfunns- og atferdsvitenskap med det formålet at "mobilize society as a whole in the struggle against drugs" (Kristjansson et al. s. 63, 2019). Modellen vektlegger samfunnsengasjement og samarbeid, som skal lede til langvarige og gradvis miljømessige og sosiale endringer (Kristjansson et al. s. 63, 2019).

Det handler om å endre livsbanen hos utsatte unge for at de kan treffe sunne valg. Den islandske modellen er en forebyggende modell ikke bare for rusmisbruk, men til å endre det sosiale miljøet ved å støtte barn og ungdom til å oppnå livsviktige suksessopplevelser og treffe sunne valg med langsiktig virkning. Gjennom endringer i det sosiale miljøet får barn og ungdommer nye muligheter til å erstatte dårlige aktiviteter og endre livsbane. Med andre ord kan man si at de voksne i samfunnet påtar seg ansvaret med å skape de riktige rammene for at barn og unge kan treffe helsefremmende og fornuftige valg for fremtiden.

I Island har det blitt gjort omfattende endringer i oppvekstpolitikken, blant annet tiltak og lagt strategier innenfor idretten på idrettsorganisasjonsnivå, i kommunene, i klubbene og forbundene. Samtidig har trenerrollen blitt presisert. Den overordnede tanke i forhold til idrett er at unge som deltar i idrett og annet organisert ungdomsarbeid er mindre tilbøyelige til å prøve alkohol og rusmisbruk. De organiserte aktivitetene er idrett, musikk, drama klubber med mere.

Forskerne bak utviklingen av den islandske modellen er oppmerksomme på at modellen ikke nødvendigvis lar seg problemfritt overføre til andre land og samfunn, hvor organiseringen og betydningen av idrett er annerledes eller er organisert på en annen måte.

Sverige – Helamalmö og Malbas Basket

I Malmö i 2004 opprettet organisasjonen Helamalmö, i samarbeid med basketballklubben Malbas, et integreringsprosjekt, med forebyggende arbeid blant barn. Innsatsen skulle ha et helhetsorientert syn på hvordan innsatsen ble strukturert gjennom et tverrfaglig samarbeid mellom skole, klubber/forbund og kommune. Noen av de samme tankene, som man hadde gjort seg i Island.

Basketball og klubben Malbas fungerte som arena for innsatsen. På Malbas sin nettside står det at: "Helamalmö's hörnstenar är motion, integration och brottsförebyggande" (<https://www.laget.se/Malbas/Page/117953>).

Organisasjonen Helamalmö jobber på samme måte som danske get2sport for å skape bedre forutsetninger og vilkår for barn og ungdommer i utsatte boligområder. Det startet som et prosjekt der idrett ble anvendt som et verktøy til å engasjere barn på og etter skolen. I 2006/07 måtte Malbas forlate prosjektet som partner på grunn av økonomiske utfordringer, men samarbeidet mellom klubb og organisasjon fortsatte. Helamalmö ble heretter en egen organisasjon og utvidet med flere typer av aktiviteter enn idrett, som jobbet bevisst med å understreke skolen sin betydning for barna. Prosjektet med Malbas fulgte barn i tre år fra de var 10 år gamle. De ønsket at innsatsen skulle være langsiktig og at den ble satt inn før barna ble tenåringer. Samarbeidet mellom Helamalmö og Malbas opphørte i 2017 på grunn av ulike syn på barne- og ungdomsarbeid, noe som gjorde det umulig for klubb og organisasjon å fortsette samarbeidet.

Organisasjonen Helamalmö eksisterer fortsatt og har utviklet seg til å ha flere ulike aktiviteter og prosjekter. De når bredere ut og når en større målgruppe enn tidligere. De tilbyr aktiviteter innen "idrett, (folk)bildning, kultur" (<http://helamalmö.com/om-oss/>). Aktiviteter innen idrett er for eksempel fotball, dans, turn, kampsport med mer. Nicolas Lunabba, verksamhetsansvarig i Helamalmö forklarer at «på den ene siden tilbyr vi et stort antall aktiviteter som barn og unge søker om og deltar i (mye av det som er etterspurt eksisterer allerede). På den andre siden jobber vi oppsøkende i området (på gater og torg, i skoler osv.) for å få en bedre forståelse av hva barna vil, og deretter utforme aktivitetene etter behov. Dette skjer ved at vi enten selv skaper aktivitetene eller ved å hente inn andre foreninger, enten på Møteplassen eller på et annet sted der det er mest hensiktsmessig (for eksempel i gymsalen på skolen, utendørs eller liknende steder). Vi tar utgangspunkt i barnas ønsker." (NOTE). Helamalmö har den overordnede hensikt å være opplysende

om aktiviteter, informere, inspirere og veilede barn og unge til en sunn livsstil samt skape muligheter for å utvikle god mental og fysisk helse:

- engasjere og informere om foreningslivet og annen fritidsaktivitet.
- gjennom opplæring, opplegg og positivt inkluderende arbeid og vurderinger.
- informere og gi barn og unge en mulighet til å få et sunnere syn på skole og bli bevisste om verdien av utdanning.
- skape møteplasser og møter.
- inspirere barn og unge gjennom arbeid med “unge-voksne” forbilder.
- informere barn og unge om viktigheten av god fysisk helse.
(<https://www.laget.se/Malbas/Page/117953>).

Ingela Kolfjord vurderte Helamalmö og Malbas satsing i artikkelen “Kan idrotten vara brottsreducerande?” fra 2008, der hun ser prosjektet i lyset av Geoff Nichols bok “Sport and Crime Reduction - the role of tackling youth crime”, 2007. Kolfjord beskriver 12 komponenter, som betraktes som viktige bidrag til reduksjon av kriminalitet og som er i overensstemmelse med Nichols:

- Holistiske: behandler flere aspekter av unges behov og livsføring.
- Involverer en underliggende utviklingsrasjonalitet.
- Tilbyr muligheter for deltakere til å lykkes og utvikle en positiv selvoppfattelse.
- Bygger på unge menneskers styrker i stedet for å sette søkelys på deres begrensninger.
- Intensive forløp der man møtes ofte (ukentlig eller daglig).
- En sosial tilgang heller enn en behandlende tilgang.
- De unge involveres i prosjektets planlegging og beslutninger.
- Tilrettelegging for å utvikle relasjoner mellom unge i problematiske situasjoner og prososiale voksne, samt institusjoner.
- Kontinuerlig, tidsmessig og korrekt feedback ved både positiv og negativ oppførsel.
- Klare og overensstemmende konsekvenser for dårlig oppførsel.
- Etablering av et forum der unge kan finne ut og forstå rasjonaliseringer av negativ atferd.
- Gi de unge muligheter for å ta tak i problemer og mangler som var årsak til at de endte opp i problematiske situasjoner (Kolfjord, s.4-5, 2008).

Prososiale holdninger styrker allerede utviklet prososialitet. Kolfjord viser til Robert Svensson (2004), som i sin undersøkelse konkluderer med at prososiale verdier og sterke bånd til skole og familie

reduserer ungdomskriminalitet. Idrett kan, med de rette forbehold og tiltak, anses for å være med på å styrke prososialitet og kan være indirekte kriminalitetsreduserende. Som sitert i Kolfjord skriver Svensson i Brå-rapport 2000:3 “att ju tidigare ungdomen lagförts för brott, beroende av brottets art, desto större är sannolikheten att den unge fortsätter i en brottslig bana” (Kolfjord, 2008, s.7).

Litteraturgjennomgang

Research on Sport as a Means of Crime Prevention in a Swedish Welfare Context: A Literature Review (2013)

Svenske David Ekholm gjennomgikk i 2013, svensk og internasjonal forskningslitteratur, og fant noen fellestrekk i forskningen på området. Ekholm forholder seg til idrettens rolle i moderne historie, der idrett ofte knyttes til positiv sosial og samfunnsmessig utvikling. Ekholm skriver, “Hence, crime prevention is a concern for the welfare state, and as a result, programs that consider sport as a means of crime prevention have emerged in society.” (Ekholm, 2013, s. 92). Dette er i samsvar med funn fra Coalter (2013) og Nichols (2007). Ekholm påpeker at diskusjonen om at idrett kan anvendes som virkemiddel og metode i sosialt arbeid er ny i amerikansk og britisk forskning, mens ideen om idrett som virkemiddel i forebyggende tiltak ikke er ny i Sverige.

Ekholm kommer frem til at det er en klar uoverensstemmelse mellom hva litteraturen identifiserer som en “common sense of notion” om idretten som middel til å forebygge kriminalitet og de forskningsresultater som foreligger. Videre viser han til fem punkter, som beskriver bemerkelsesverdige resultater.

1. Svensk forskning viser store likheter med internasjonal forskning.
2. Tidligere forskning er sterkt opptatt av empiriske tilnærminger.
3. Svensk forskning er ikke entydig når det gjelder forebygging av kriminalitet som et sosialt mål og anser sosiale mål som en mulig effekt av, snarere enn et premiss for, idrettspraksis.
4. Svensk forskning fokuserer på primær og sekundær forebygging.
5. Det mangler generelt forskning på sport som et virkemiddel til forebygging av kriminalitet i Sverige (Ekholm, 2013, s.91).

Fremover anbefaler Ekholm at det bør skilles mellom *Sport Plus* og *Plus Sport* i diskusjoner om idrettens potensiale for å forebygge kriminalitet. Begrepsskillet er hentet fra Fred Coalter (2013) og det har særlig vært anvendt i studier av idrettsbistandsprosjekter. Sport Plus favner om prosjekter som først og fremst er rettet mot å utvikle selve idrettstilbudet, anleggsbygging, trener- og lederutvikling og spillerutvikling. Det er idrettens egenverdi som er i sentrum. Plus Sport-prosjekter

handler derimot om idrettens nytteverdi. Idretten blir brukt som en arena for å oppnå andre samfunnsmessig gunstige mål:

“Experience and research have led to what are referred to as ‘sport plus’ programmes. These use sport’s popularity to attract young people to programmes in which a range of non-sport activities are also provided (e.g. workshops, discussion groups, additional tuition)” (Coalter, 2013, s. 17).

Ekholm konkluderer at Plus Sport er en tilnærming som er lite beskrevet i svensk forskning. Han anbefaler samtidig et sosialkonstruktivistisk perspektiv på videre forskning “focusing on the construction of meaning, knowledge and significance of sport in terms of ideology and welfare.” (Ekholm, 2013, s.115).

Ekholm har en postdoc-stilling ved Linköping University, der han undersøker «Deltakeres opplevelser av idrett som et middel til å reagere på sosiale problemer» (<https://centrumforidrottsforskning.se>).

Benefits of Outdoor Sports for Society. A Systematic Literature Review and Reflections on Evidence (2019)

Den andre litteraturgjennomgangen er skrevet av en gruppe europeiske forskere fra Bulgaria, Frankrike, Tyskland, Storbritannia, Italia, Portugal og Spania. Formålet var å få oversikt over sosiale fordeler og kostnader rundt organiserte utendørsaktiviteter innen akademisk litteratur, samt å gi plass til å reflektere rundt kvaliteten av den underliggende evidensen som støtter denne sammenhengen.

Organiserte utendørsaktiviteter er ofte ansett som en arena, der sosiale og personlige ferdigheter kan utvikles. Forskerne undersøkte hvilke sosiale fordeler som assosieres med organiserte utendørsaktiviteter innenfor akademisk litteratur og kvaliteten til denne forskningen.

Litteraturgjennomgangen konsentrerte seg om aktiviteter som ble beskrevet som fysisk krevende idretter, som blir utført i naturlige omgivelser som for eksempel langrenn, klatring, sykling samt surfing, og som ikke inkluderer fokus på et objekt som en ball (som for eksempel tennis eller fotball).

Ulike temaer ble identifisert fra tidligere forskning på området: 1) fysisk og psykisk helse, 2) utdanning og livslang læring, 3) aktivt medborgerskap, sosial inkludering, integrasjon, frivillighet og samhold i lokalsamfunnet, 4) reduksjon av kriminalitet og anti-sosial oppførsel. Ut av 133 studier hadde kun 11 studier fokus på reduksjon av kriminalitet og data bygget primært på kvalitative studier samt anekdoter fra feltet. Studiene ga likevel verdifull innsikt i hvordan organiserte utendørsaktiviteter kan være medvirkende til en økning i prososial oppførsel, og forebygge røyking, alkohol og rusmisbruk og/eller ungdomskriminalitet.

Det konkluderes med at forebyggingsfeltet er komplekst og at det er en sammenheng mellom organiserte utendørsaktiviteter og positive utfall som for eksempel å fortsette med fysisk aktivitet. I avslutningen etterspørres det videre forskning som analyserer langtidseffektene og bæredyktige programmer, samt forskning innenfor sosiale effekter \ som utdanning, aktivt medborgerskap og (anti-) sosial oppførsel.

Begge litteraturgjennomgangene tar opp temaer og utfordringer innen forskning og praksis, som ovennevnte prosjekter møter. I det svenske prosjektet har samarbeidet mellom Malbas og Helamalmö opphørt grunnet uoverensstemmelser i hvordan de ser på barne- og ungdomsarbeid

Det islandske prosjektet er langvarig, noe de europeiske forskere etterspør. Som forskerne som utviklet den islandske modellen selv bemerker, er Island et lite samfunn med en spesiell idrettstradisjon og -kultur, som av den grunn kan være vanskelige å overføre til andre land. Modellen er basert på det islandsk samfunn og den islandske kultur.

Oppsummering: Dette vet vi

Det er ingen tvil om at norsk idrettspolitik har forebygging på agendaen når det i Den norske idrettsmodellen står at "Idrett og fysisk aktivitet er av stor betydning for å skape et fungerende, aktivt og inkluderende samfunn." (Meld.St. 26 (2011-12), s. 97). Erfaringer fra ovennevnte prosjekter i nordisk kontekst demonstrerer hvordan idrett i samspill, tverrfaglig samarbeide og kunnskapsdeling med andre instanser kan ha en kriminalitetsforebyggende effekt. Det står samtidig også klart at idretten alene, som organisert aktivitet, ikke kan ha en forebyggende effekt. Erfaringene viser at det krever et helhetlig samarbeid mellom flere aktører på frivillig og statlig nivå. Idretten kan ikke løfte denne oppgaven alene, men kan i tverrfaglig samarbeid, med finansiell støtte og med en felles innstilling til oppgaven være *medvirkende* til å forebygge kriminalitet.

Det inkluderende og sosiale fellesskapet som blant annet finnes i et idrettslag, kan resultere i et sosialt ansvar som gir et bedre alternativ til å begå kriminalitet. Idretten kan gi følelsen av å høre til, mestringsfølelse og et alternativ positivt narrativ. Med de rette rammer og kompetente voksne kan det sosiale fellesskapet være inkluderende og dannende. Samtidig kan det bidra til utviklingen av ferdigheter og styrking av likeverd.

For å bli en viktig «medspiller» i kampen for å hjelpe utsatte barn og unge bør idrettsklubber og idrettsforbund vise engasjement og ta et standpunkt til om de ønsker å gjøre en innstas. Dette krever vilje, kompetanse, samarbeid, erfaringsdeling og kunnskap om hvordan dette kan gjennomføres. Prosjektene viser at kanskje det viktigste av alt er gode samarbeidspartnerne som har en felles innstilling, har samme språkbruk og forståelse av, hva man skal arbeide mot og hvordan.

Referanser

- Bakken, A. (2017). *Ungdata 2017. Nasjonale resultater* (NOVA rapport 10/17).
<http://www.hioa.no/Om-OsloMet/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Ungdata-2017.-Nasjonale-resultater>
- Coalter, F./Sportscotland. (2013). *The social benefits of sport – putting sport first*. Glasgow. Sportscotland. [Economic Impact research 2010 \(sportscotland.org.uk\)](http://www.sportscotland.org.uk)
- DIF. (u.å.) Get2Sport. Hentet: 1. november 2020 fra <https://www.dif.dk/da/get2sport>
- Eigenschenk, B., Thomann, A., McClure, M., Davies, L., Gregory, M., Dettweiler, U. & Inglés, E. (2019). *Benefits of Outdoor Sports for Society. A Systematic Literature Review and Reflections on Evidence*. International Journal of Environmental Research and Public Health, 16(6) <https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2590888>
- Ekholm, D. (2013). *Research on Sport as a Means of Crime Prevention in a Swedish Welfare Context: A Literature Review*. Scandinavian Sport Studies Forum, (4), 91-120.
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:liu:diva-99435>
- Helamalmö. (u.å.) *Om oss*. Hentet: 1. november 2020 fra <http://helamalmö.com/>
- Hirschi, T. (1977). Causes and prevention of Juvenile Delinquency. Sociological inquiry. Vol. 47 (3-4), p. 322-341. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-4757-9829-6_13
- Hirschi, T. (2004). *Causes of Delinquency*. (3. utg.). Transaction Publishers.
- Hirschi, T. (2014). On the Compatibility of Rational Choice and Social Control Theories of Crime. Cornish, D.B. & Clarke, R.V. (Red.), *The Reasoning Criminal. Rational Choice Perspectives on Offending*. (1. utg., p. 105-118). Routledge.
- Kolfjord, I. (2008). Kan idrotten vara brottsreducerende? *Idrottsforum.org*. 2008-02-06. p. 1-9. Malmö Høgskola. <https://www.idrottsforum.org/articles/kolfjord/kolfjord080206.html>
- Kristjansson, Mann, Sigfusson, Thorisdottir, Allegrante, Sigfusdottir. (2019). Development and Guiding Principles of the Icelandic Model for Preventing Adolescent Substance Use. *Health Promotion Practice*, 2020 (vol. 21 issue 1), p. 62-69.
<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1524839919849032>
- Kristjansson, Mann, Sigfusson, Thorisdottir, Allegrante, Sigfusdottir. (2019). Implementing the Icelandic Model for Preventing Adolescent Substance Use. *Health Promotion Practice*, 2020 (vol. 21, issue 1), p. 70–79. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1524839919849033>

Nichols, G. (2007). *Sport and Crime Reduction: the role of sports in tackling youth crime*. (1. utg.). Routledge.

Nielsen, T.R., Vitus, K. & Qvotrup, S. (2019). *Kriminalitet og etniske minoriteter Del III - et bud på forebyggelsesmessige innsatser*. Det Kriminalpræventive Råd.

<https://vbn.aau.dk/en/publications/kriminalitet-og-etniske-minoriteter-del-iii-et-bud-p%C3%A5-forebyggels>

Oslo kommune og Oslo Politidistrikt. (2017). *Handlingsprogram 2017-2020. Kriminalitets- og rusforebygging blant barn og ungdommer i Oslo*. SaLTø.

<https://kriminalitetsforebygging.no/dokumenter/handlingsprogram-2017-2020-kriminalitets-rusforebygging-blant-barn-unge-oslo/>

Runhovde, S.R. & Skjevrek, P.E. (2018). *Kriminalitetsforebygging på norsk: en kunnskapsoversikt*. Politihøgskolen.

<http://www.forebygging.no/Global/kriminalitetsforebygging%20p%C3%A5%20norsk.pdf>

Seippel, Ø., Sisjord, M. K. & Strandbu, Å. (2016). *Ungdom og Idrett*. (1. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Steffánson, A. (2019, august). *Den islandske model: tankerne bag og resultater med fokus på idrætten*. Innlegg presentert ved Idrettsmøtet d.29.august 2019, Aalborg, Danmark.

